

Motion till riksdagen 2020/21:299

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

Skatteflykt

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Bakgrund	3
4 Storleken på skatteundragandet	3
5 Kriminalisera skatteflykt	5
6 Offentlig land-för-land-rapportering	6
7 EU:s svarta lista	6
8 Rapporteringsskyldighet.....	8
9 Bankernas roll och tillgångsbaserade böter	9
10 Stiftelser.....	9
11 Skatteundragande vid aktieutdelningar.....	10
12 Momsbedrägerier.....	11
13 Globalt samarbete.....	11
14 Inför en utflyttningskatt	11
15 Land-för-land-rapportering för privatpersoner.....	12
16 Offentlig upphandling	12
17 Ordning och reda på arbetsmarknaden	13

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en kriminalisering av skatteflykt och medhjälp till skatteflykt som innebär att dessa handlingar får kännbara påföljder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för arbetet i EU bör driva på för att reformera hela processen med framtagandet av den svarta listan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för arbetet i EU bör verka för att definitionen av vad som är skadlig skattepolitik ändras så att den inkluderar mycket låga bolagsskattesatser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en skatteparadisutredning i syfte att ta fram förslag för att stoppa utförseln av pengar till skatteparadisen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt ska kunna förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av stiftelser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett regelverk liknande det som finns i Tyskland avseende aktieutdelningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för arbetet i EU bör driva på för skärpta regler i syfte att motverka momsbedrägerier och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att etablera ett ramverk inom FN för arbetet mot skatteflykt och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheterna att införa ett globalt värdepappersregister och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en utflyttningskatt för fysiska personer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehas utomlands och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på inom EU för regeländringar som möjliggör för offentliga aktörer att ställa skatteetiska krav på anbudsgivare vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

3 Bakgrund

Frågan om skatteflykt och skatteundandragande har de senaste åren fått stor uppmärksamhet. Fokus för debatten har varit insikten om hur lite skatt många stora (och vinstrika) multinationella företag betalar genom att utnyttja skillnader i olika länders skattelagstiftning. Internationellt har frågan fått tyngd genom OECD:s projekt ”Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS). Projektet har bl.a. resulterat i att över 135 länder har skrivit under ett åtgärdsprogram bestående av 15 punkter mot skatteflykt och skatteundandragande.¹

Frågan har också löpande fått förnyad aktualitet genom en lång rad avslöjanden i form av Panama Papers, LuxLeaks, SwissLeaks. Avslöjandena har visat höginkomstagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

Skatteflykt är ett stort samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det ökar också ojämlikheten när skatteuttaget övervältras på andra grupper med lägre inkomster. Det är också allvarligt eftersom det minskar tilliten, sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter.

I jämförelse med flera andra länder har dessutom Sverige en fördelaktig skattelagstiftning för bolag och förmögna. Sverige är i dag ett av få länder som varken har förmögenhets-, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskattesatsen sänkts i flera steg och beskattningen av delägare i fåmansbolag gjorts mer förmånlig. Detta ger sammantaget en orimlig situation.

4 Storleken på skatteundandragandet

I en uppmärksammad studie av Internationella valutafonden (IMF) redovisas beräkningar av skattebortfallet till följd av de multinationella bolagens skatteupplägg över nationsgränserna med olika skatteparadis (profit shifting).² Studien kommer fram till ett skattebortfall på 400 miljarder dollar för OECD-länderna och 200 miljarder dollar för utvecklingsländerna. I procent av BNP är dock skattebortfallet större för utvecklingsländerna – skattebortfallet för dessa beräknas till 1,3 procent av BNP, jämfört med 1 procent för OECD-länderna. Utredare vid organisationen ”Tax Justice Network” har gjort en replikationsstudie på IMF-studien. De kom fram till ett globalt skattebortfall på 500 miljarder dollar, varav utvecklingsländerna tappar 200 miljarder dollar i skatteintäkter.³ En annan rapport från ”Tax Justice Network” studerade skattebortfallet avseende

¹ Se <https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/>.

² Crivelli, E, R de Mooij & M Keen (2015), ”Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries”, IMF Working Paper, WP/15/118.

³ <http://taxjustice.wpengine.com/wp-content/uploads/2017/11/Tax-dodging-the-scale-of-the-problem-TJN-Briefing.pdf>.

multinationella företag med huvudkontor i USA. Skattebortfallet uppskattades till 130 miljarder dollar 2012, jämfört med ”bara” 12 miljarder dollar 1994, vilket visar hur snabbt problemen med skatteflykt och skatteundandragande har ökat.⁴

En annan omtalad studie på området är ”The Missing Profits of Nations” av Torslov, T, L Wier & G Zucman⁵. Studien uppskattar att vinster till ett värde av ca 600 miljarder dollar fördes över till skatteparadis och lågskatteländer under 2015, vilket motsvarade nästan 40 procent av de multinationella bolagens sammanlagda vinster. Irland är det land som tar emot mest av de flyttade vinsterna, över 100 miljarder dollar enligt studien. Därefter följer Singapore, Nederländerna, de karibiska skatteparadisen och Schweiz. Studien innehåller också beräkningar av hur mycket olika länder förlorar i form av skatteinkomster p.g.a. vinstöverföringarna till lågskatteländerna. Sverige beräknas förlora ca 21 miljarder kronor per år som ett resultat av de multinationella företagens vinstöverföringar.

Vad gäller privatpersoners skatteflykt i form av icke-deklarerade tillgångar utomlands är osäkerheten stor beträffande storleken på skatteundandragandet. Bedömningarna varierar i spannet 7,6–32 triljoner dollar. Därtill varierar bedömningarna av hur stort själva skattebortfallet är, dvs. vilken ”approximativ” skattesats man bör använda. Utifrån olika bedömningar av hur stora de icke-deklarerade förmögenheterna är kommer två studier fram till ett globalt skattebortfall avseende privatpersoner på ca 190 miljarder dollar.⁶

EU-kommissionen publicerade förra året en stor rapport som försökte bedöma dels storleken på privatpersoners utlandsbaserade förmögenheter och tillgångar, dels hur stort skattebortfallet är för de olika medlemsländerna till följd av detta.⁷ De globala utlandsbaserade tillgångarna (offshore wealth) beräknas till 7,8 triljoner dollar, vilket motsvarar 10,4 procent av global BNP (2016). Inom EU uppskattas de utlandsbaserade tillgångarna till 1,6 triljoner dollar, motsvarande 9,7 procent av BNP. Detta korresponderar med ett skattebortfall på 46 miljarder euro inom EU, motsvarande 0,32 procent av BNP. För svensk del beräknas de utlandsbaserade tillgångarna till 16,05 miljarder euro (ca 170 miljarder SEK) och skattebortfallet till 2,71 miljarder euro (ca 28 miljarder SEK).⁸

Baserat på ovan nämnda studier kan skattebortfallet i Sverige p.g.a. skatteflykt och skatteundandragande uppgå till ca 50 miljarder kronor per år, 21 miljarder p.g.a. företagens vinstöverföringar och 28 miljarder som ett resultat av privatpersoners skatteflykt.

Även Skatteverket har försökt att bedöma storleken på skattebortfallet p.g.a. skatteflykt m.m. Skatteverket använder termen ”skattefelet”, som definieras som skillnaden mellan de faktiska och de teoretiskt riktiga skattebeloppen. Skatteverket menar att skattefelet kan delas in i tre delar. För det första det som är kontrollerbart med tillgängliga metoder. För det andra det skattefel som inte hittas av de kontrollmetoder som används, men som skulle kunna hittas om andra metoder valdes eller fanns tillgängliga, samt för det tredje, dolt skattefel. Det sistnämnda är sådant skattefel som svårligen kan hittas vid kontroller. Det handlar framför allt om verksamheter och transaktioner som

⁴ Cobham, A, & Janský, P. (2017). ”Measuring Misalignment: The Location of US Multinationals’ Economic Activity versus the Location of their Profits”.

⁵ Torslov, T, L Wier & G Zucman (2018), ”The Missing Profits of Nations”, NBER Working Paper Series.

⁶ <http://taxjustice.wpengine.com/wp-content/uploads/2017/11/Tax-dodging-the-scale-of-the-problem-TJN-Briefing.pdf>.

⁷ European Commission (2019), ”Estimating International Tax Evasion by Individuals”. Taxation Papers. Working paper No 76 – 2019.

⁸ Ibid.

inte lämnar några eller otydliga spår efter sig.⁹ Skatteverket anger att deras arbete med att bedöma det totala skattefelet är under uppbyggnad. I årsredovisningen för 2019 bedömer de att det kontrollerbara skattefelet för små och medelstora företag, för de skatteslag som har kontrollerats, uppgick till 14,4 miljarder kronor i genomsnitt mellan 2014 och 2017. Motsvarande siffra för privatpersoner anges till 10,6 miljarder kronor (i genomsnitt för åren 2016–2017). Skatteverket bedömer vidare skattefelet avseende moms till 9,9 miljarder kronor och punktskattefelet för alkohol och tobak till sammanlagt 2,4 miljarder kronor. Beträffande skattefelet för stora företag anger Skatteverket att det för närvarande pågår ett utvecklingsarbete, men i fråga om stora företag och arbetsgivaravgifter bedöms skattefelet till ca 0,6 miljarder kronor.

5 Kriminalisera skatteflykt

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av skatteflykt. En definition att hålla sig till är dock den som nämns i propositionen till den svenska skatteflyktslagen. Där anges att skatteflykt är när skattesubjektet ”[...] visserligen på ett formellt fullt giltigt sätt utnyttjar skattereglerna men där skatteförmåner uppkommer som framstår som inte avsedda”.¹⁰ På detta sätt avgränsas skatteflykt mot skattebrott genom att uppläggen och transaktionerna på ett formellt plan inte är olagliga, men ändå strider mot syftet med lagstiftningen.¹¹

Enligt 2 § i skatteflyktslagen ska den tillämpas när nedanstående fyra kriterier alla är uppfyllda.

- Rättshandlingen ska ingå i ett förfarande som medför en väsentlig skatteförmån för den skattskyldige.
- Den skattskyldige ska direkt eller indirekt ha medverkat i rättshandlingen eller rättshandlingarna.
- Skatteförmånen ska kunna antas ha utgjort det övervägande skälet för förfarandet.
- Ett fastställande av underlag för beskattning på grundval av förfarandet skulle strida mot lagstiftningens syfte, som det framgår av skattebestämmelsernas allmänna utformning och de bestämmelser som är direkt tillämpliga eller har kringgåtts genom förfarandet.

Konsekvensen av att lagen tillämpas blir som huvudregel att beskattningsunderlaget ska fastställas som om rättshandlingen aldrig företagits. Meningen är således inte att åstadkomma ett hårdare beskattningsresultat än det som skulle ha följt av ett normalt handlande, varför ett beslut i enlighet med lagen inte kan betecknas som en påföljd i bemärkelsen bestraffning.¹² Vänsterpartiet anser att detta är orimligt och en viktig förklaring till varför det förefaller vara så svårt att komma åt skatteflykt.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en kriminalisering av skatteflykt och medhjälp till skatteflykt som innebär att dessa handlingar får kännbara påföljder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

⁹ Skatteverkets årsredovisning 2019.

¹⁰ Prop. 1980/81:17 s. 11.

¹¹ Svensson Ohlin, Ninni (2014), ”Generalklausul mot skatteflykt i Sverige och Australien”, Lunds universitet.

¹² RUT, dnr 2018:1054.

6 Offentlig land-för-land-rapportering

OECD tog 2015 fram en handlingsplan för att bekämpa urholkning av skattebaser och överföring av vinster (BEPS). I detta arbete har en global standard för utbyte av land-för-land-rapporter tagits fram. Konkret innebär detta att land-för-land-rapporter ska kunna utbytas mellan skattemyndigheter i de länder som anslutit sig till samarbetet.

I januari 2016 presenterade EU-kommissionen ett åtgärds paket mot skatteflykt (Anti Tax Avoidance Package). Enligt förslaget ska stora multinationella företag lämna land-för-land-rapporter till skattemyndigheterna. I detta förslag finns det inte något krav på att informationen ska offentliggöras. Under våren 2016 presenterade kommissionen ett kompletterande förslag, KOM(2016) 198, om land-för-land-rapportering. Den stora, och positiva, förändringen är att direktivet innehåller krav på öppen land-för-land-rapportering. Öppen land-för-land-rapportering är central för att öka transparensen och på så sätt bidra till att företagens vinster beskattas där de skapats. Inte minst är öppenhet viktig i utvecklingsländerna, där ökad transparens är viktigt i kampen mot korruption. Dessvärre har regeringen, med varierande argument, hela tiden motverkat detta förslag. Efter många turer lyckades det finländska ordförandeskapet få upp förslaget till omröstning i EU:s konkurrenskraftsråd den 28 november 2019. I konkurrenskraftsrådet krävdes kvalificerad majoritet för att förslaget skulle gå igenom. Sverige var tungan på vågen men röstade nej och förslaget röstades därmed ned. Sverige sällade sig därmed till länder som Luxemburg, Irland, Malta och Cypern – länder som i olika utsträckning kan kallas för skatteparadis. Även Tjeckien och Österrike röstade emot, vilket kan förstås mot bakgrund av att de erbjuder skatterabatter till utländska investerare. Regeringen motiverar sitt nej med att man anser att frågan ska behandlas som en skattefråga. Men frågan om offentlig land-för-land-rapportering är ingen skattefråga. Den handlar inte om gemensamma skattebaser eller skattesatser. Den handlar om öppenhet i syfte att motverka skatteundandragande. Efter nederlaget i konkurrenskraftsrådet flyttades frågan till Ekofin och ärendet behandlades som en skattefråga. Någon enhällighet kunde, föga förvånande, inte nås. Den svenska regeringen har därmed dessvärre bidragit till att frågan för tillfället är död.

7 EU:s svarta lista

EU:s förteckning över icke-samarbetsvilliga skattejurisdiktioner, EU:s ”svarta lista”, redovisades första gången den 5 december 2017. Europeiska kommissionen påstår att förteckningen är ett gemensamt verktyg för medlemsstaterna när det gäller att hantera externa risker för skattemissbruk och illojal skattekonkurrens. Därtill har EU också en ”grå lista” med länder som anses ha tagit på sig att uppfylla kriterierna inom en fastställd tidsfrist.

EU:s svarta lista har fått en hel del kritik, och det är lätt att förstå varför. När den första listan presenterades var Singapore inte med, trots att landet är ett av de mer aggressiva skatteparadiserna. Den senaste listan redovisades den 8 november 2019, och nu hade EU plockat bort bl.a. Brittiska Jungfruöarna, som förekom flitigt i läckan Paradise Papers, och Bermuda – dit Google 2017 flyttade vinster till ett värde av uppskattningsvis \$23 miljarder.¹³ Vid den senaste redovisningen i februari 2020 fanns följande 12 länder/områden

¹³ Oxfam (2019), ”Off the Hook – How the EU is about to whitewash the world’s worst tax havens”.

på den ”svarta listan”: Amerikanska Samoa, Cayman Islands, Fiji, Guam, Oman, Palau, Panama, Samoa, Trinidad och Tobago, Vanuatu och Amerikanska Jungfruöarna.¹⁴

I tabellen nedan visas de elva största skatteparadisen och hur mycket de beräknas ta emot i form av vinstöverföringar. Om vi räknar bort Karibien, som ju är ett område, och som har med länder på svarta listan, kan vi konstatera att inga av de största skatteparadisen finns med på den svarta listan. Häpnadsväckande nog finns de inte ens med på den ”grå listan”.¹⁵ Bestickande för EU är det faktum att skatteparadisen inom EU beräknas stå som mottagare av ca 38 procent av vinstöverföringarna.

Tabell 1 De största skatteparadisen

Vinstöverföringar, per land/områden, miljarder dollar (2015)

Land	\$Miljarder
Belgien	13
Irland	106
Luxemburg	47
Malta	12
Nederländerna	57
Karibien	97
Bermuda	24
Singapore	70
Puerto Rico	42
Hong Kong	39
Schweiz	58
Övriga	51

Källa: Torslov, T, L Wier & G Zucman (2018), ”The Missing Profits of Nations”.

EU har tre kriterier som länderna ska uppfylla för att inte hamna på den svarta (eller grå) listan: i) Öppenhet. Länder ska delta i det internationella och automatiska utbytet av information. ii) Rättvis beskattning. Som bl.a. innebär att länder inte ska ha strukturer och arrangemang i syfte att locka till sig utländska vinster som inte är ett resultat av ekonomisk aktivitet i landet. iii) Genomförande av anti-BEPS åtgärder. Länder ska genomföra OECD:s minimistandarder avseende åtgärder mot skatteflykt och skatteundandragande. Det mest centrala kriteriet är det om ”rättvis beskattning”. I en kritisk granskning av svarta listan lyfter Oxfam upp framför allt två brister i hur kriteriet används och tolkas.¹⁶ Vid utformningen av kriterierna för den svarta listan finns inte nollskatter eller mycket låga bolagsskatter med som ett eget kriterium, utan är med endast som en ”indikator”. Oxfam påpekar också att när EU ska bedöma huruvida ett skattearrangemang är skadligt eller orättvist så utgår de från en gammal definition från 1997. Denna definition fokuserar mest på att ett lands skattepolitik inte får gynna utländskt kapital i förhållande till inhemska företag. Detta krav kan då skatteparadisen möta genom att sänka skatten till noll eller nära noll för alla företag, såväl utländska som inhemska. Skattepolitiken kan

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_list_update_18_02_2020_en.pdf. Den grå listan innehåller för tillfället följande länder/områden: Anquilla, Australien, Bosnien och Hercegovina, Botswana, Eswatini, Jordanien, Maldiverna, Marocko, Mongoliet, Namibia, Saint Lucia, Thailand och Turkiet.

¹⁵ Tabellen över de största skatteparadisen baseras på uppgifter från 2015, medan EU:s svarta och grå lista har uppdaterats 2020, vilket gör att jämförelsen haltar något.

¹⁶ Oxfam (2019), ”Off the Hook – How the EU is about to whitewash the world’s worst tax havens”.

därmed påstås vara icke-diskriminerande, men bidrar till ett ”race to the bottom” i skattepolitiken.

Inom ramen för arbetet i EU bör regeringen driva på för att reformera hela processen med framtagandet av den svarta listan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I detta arbete bör definitionen av vad som är skadlig skattepolitik ändras så att den inkluderar mycket låga bolagsskattesatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också, i likhet med vad som är fallet i en rad andra länder, tillsätta en skatteparadisutredning i syfte att ta fram förslag för att stoppa utförseln av pengar till skatteparadiserna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Rapporteringsskyldighet

Inom ramen för OECD:s arbete mot skattebaserosion och vinstflyttning (BEPS) föreslogs regler om obligatorisk informationsskyldighet för rådgivare och i vissa fall användare (berörd skattebetalare) om vissa typer av skatteupplägg. Rekommendationerna återfinns i en av BEPS-projektets slutrapporter, Mandatory Disclosure Rules, Action 12 – 2015 Final Report.¹⁷ Syftet med reglerna är att ge skattemyndigheter tidig information om potentiellt aggressiva skatteupplägg och vilka som marknadsför, förmedlar och använder dem. Sådan tidig information innebär att skattemyndigheterna kan arbeta mer effektivt. Resurser som annars skulle ha behövt läggas på att upptäcka skatteupplägg kan i stället läggas på att vidta åtgärder utifrån lämnad information. Ett annat syfte med rapporteringsskyldigheten är att skattskyldiga kan bli mindre benägna att använda uppläggen. OECD föreslog att såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang ska omfattas av informationsskyldigheten. De konstaterade också att gränsöverskridande upplägg är svårare att komma åt genom rapporteringsskyldighet. Mot bakgrund av bl.a. OECD:s rekommendationer tillsatte regeringen i april 2017 en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om vissa typer av skatteupplägg. Med skatterådgivare avses revisionsfirmor, advokatbyråer, banker m.m. Utredningen presenterade i början av 2019 sitt betänkande Rapporteringsskyldiga arrangemang – ett nytt regelverk på skatteområdet (SOU 2018:91). Utredningen föreslog, i likhet med OECD-rapporten, att en rapporteringsplikt införs för såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang.

Under utredningens gång beslutade rådet om direktiv (EU) 2018/822 av den 25 maj 2018 om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (DAC 6). EU:s förslag var emellertid relativt urvattnat i så motto att endast gränsöverskridande arrangemang omfattas av informationsplikten. I direktivet finns det dock inget som hindrar medlemsländerna att gå längre, och införa rapporteringsplikt på inhemska skatteupplägg. Detta har också skett i flera EU-länder, bl.a. Irland och Portugal. Andra länder som också har infört rapporteringsskyldighet är Storbritannien, USA och Kanada.

¹⁷ <https://www.oecd.org/tax/mandatory-disclosure-rules-action-12-2015-final-report-9789264241442-en.htm>.

I februari 2020 kom regeringen med propositionen Genomförande av EU:s direktiv om automatiskt utbyte av upplysningar som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (prop. 2019/20:74). I propositionen lade sig regeringen på EU:s minnivå och föreslog att rapporteringsplikten endast ska omfatta gränsöverskridande skatteupplägg, vilket också vann riksdagens bifall. Detta är oerhört olyckligt eftersom det just är på inhemska skattearrangemang som en rapporteringsskyldighet skulle kunna ge ett väsentligt bidrag i kampen mot skatteflykt och skatteundandragande. Detta eftersom det främst är på inhemska arrangemang som Skatteverket kan bedriva en effektiv tillsyn. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Bankernas roll och tillgångsbaserade böter

Internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Banker, revisionsbyråer, skattejurister och -konsulter tjänar stora pengar på att tillhandahålla rådgivning och tjänster som leder till såväl skatteflykt som aggressiv skatteplanering. I princip alla finansiella tillgångar är placerade hos banker eller andra finansiella intermediärer. Något hårdraget kan man säga att utan banker, inga överföringar till skatteparadis. Ett problem med dagens böter är att banker och andra stora företag har så mycket pengar att dessa inte är avskräckande. En lösning på detta kan vara att införa tillgångsbaserade böter. Storbritannien införde 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Böterna börjar från vad som är lägst av 10 procent av värdet på tillgångarna och 10 gånger de uteblivna skatteintäkterna. Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan ingång att komma åt banker som medverkar till skatteflykt är att gå på deras tillstånd att verka som bank i Sverige (dvs. deras bankoktroj). Regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt ska kunna förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Stiftelser

Stiftelse är en form av juridisk person som, till skillnad från föreningar och bolag, varken har medlemmar eller ägare. Stiftelsen äger i princip sig själv, brukar man säga. Organisationen Tax Justice Network har identifierat att stiftelser flitigt används för skatteundandragande och penningtvätt.¹⁸ Det finns många olika typer av stiftelser, och de fungerar på olika sätt. Ett sätt att förstå stiftelser är att tänka på upplägget som ett ”löfte” att ge bort något till någon i framtiden, genom att någon annan förvaltar tillgången under tiden. Konsekvensen blir att ingen på pappret ”fullt ut” äger tillgången. Detta leder i praktiken till att tillgången hamnar i ett slags ägarlöst limbo, svåråtkomlig

¹⁸ <http://taxjustice.wpengine.com/wp-content/uploads/2017/11/Trusts-TJN-Briefing.pdf>.

för borgenärer, förmånstagare och skattemyndigheter. Den ursprungliga ägaren av tillgången kan hävda att: ”jag äger inte längre tillgången, jag har gett bort den till stiftelsen”. Företrädare för stiftelsen kan i sin tur hävda att: ”jag bara förvaltar tillgången å förmånstagarens vägnar”. Förmånstagaren kan å andra sidan hävda att: ”jag äger inte tillgången, den blir min först när den överläts till mig från stiftelsen”.

Transparensen kring stiftelserna måste öka. Alla personer och tillgångar som är kopplade till stiftelsen bör registreras hos vederbörliga myndigheter. Registrering bör vara ett villkor för att få skapa en stiftelse. Vad som ovan anförts om registrering av stiftelser bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Skatteundandragande vid aktieutdelningar

I en internationell granskning 2017, samordnad av tyska ideella medieorganisationen Correctiv, avslöjades de s.k. cum-cum- och cum-ex-bedrägerierna som drabbat flera länder i Europa. Det visade sig att flera stora europeiska banker har medverkat i dessa skatteupplägg och enligt en tidigare bankchef vid SEB har omfattande skatteupplägg med aktieägartransaktioner gjorts i Sverige.

Den första varianten innebär att aktier, precis före utdelningstillfället, lånas ut eller tillfälligt avyttras, till en svensk ”bulvan”. Eftersom bulvanen är registrerad ägare till aktierna tillfaller utdelningen bulvanen. I nästa steg återlämnar eller säljer bulvanen tillbaka aktierna, normalt till samma pris, men betalar den andra parten erhållen utdelning eventuellt med avdrag för en premie. Därmed behöver den ursprungliga utländska aktieägaren inte betala någon källskatt på utdelningen.

I den andra varianten sker korttidshandel med aktier kring utdelningstillfället i syfte att göra ägandet diffust så att flera parter kan kräva tillbaka skatt på en och samma aktieutdelning. I verkligheten kan aktieägandet skifta flera gånger och skatteuppläggen överlappar varandra och sker i komplicerade former och variationer i syfte att undgå beskattning.

En utredning 2019 från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) ger vid handen att skatteundandragandet i samband med aktieutdelningarna tycks fortsätta. Utredningen visar att utlåningen av aktier ökar markant kring utdelningsdagarna i de flesta EU-länder. Detta gäller i synnerhet i Belgien, Danmark – och Sverige.¹⁹ I Tyskland har en ny lag antagits som en reaktion på cum-cum-transaktioner. De nya reglerna innebär att den skattskyldige måste ha varit både civilrättslig ägare och ekonomisk förmånstagare under 45 dagar före och efter aktieutdelningen. Men i Sverige har inget gjorts, trots upprepane påstötningar från bl.a. Vänsterpartiet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett liknande regelverk som finns i Tyskland avseende aktieutdelningar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

¹⁹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma70-154-1193_preliminary_findings_on_multiple_withholding_tax_reclaim_schemes.pdf.

12 Momsbedrägerier

Förra året publicerade mediesammanslutningen Corrective en rapport om momsbedrägerier inom EU.²⁰ I rapporten hänvisas till EU-kommissionen som bedömer att det samlade skattebortfallet av momsifflet uppgår till ca 500 miljarder kronor per år. Grunden för momsbedrägerierna är den EU-reglering som innebär att ett företag i ett EU-land som säljer varor i ett annat EU-land inte ska behöva lägga på moms i det ledet. Regleringen utnyttjas av alltifrån kriminella ligor till islamistiska terrornätverk. Samma vara handlas i flera led, där de inblandade använder både riktiga företag och skalföretag. Fiffarna gynnas av digitaliseringen och av bristande samarbete mellan EU:s medlemsstater. Regeringen bör inom ramen för arbetet i EU driva på för skärpta regler i syfte att motverka momsbedrägerier. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13 Globalt samarbete

I dag har de rika länderna makten över dagordningen i frågor om att bekämpa skatteflykt genom att frågorna behandlas i OECD som endast omfattar världens rikaste länder. Det finns ju i dag en skattekommitté i FN, där Sverige har en representant, men kommitténs ställning är mycket svag och dess sekretariat väldigt litet. Sverige har ett ansvar för att utvecklingsländerna får sitta med vid bordet när arbetet mot skatteflykt och aggressiv skatteplanering diskuteras och beslutas i OECD. Sverige bör verka för att det inom ramen för FN upprättas ett organ för att bekämpa skatteflykt och aggressiv skatteplanering där utvecklingsländerna finns med. Här kan FN:s arbete mot klimatförändringen fungera som förebild. Arbetet vilar på ett internationellt miljöfördrag (United Nations Framework Convention on Climate Change, förkortat UNFCCC) som antogs på Riokonferensen 1992. Knutet till arbetet finns en expertpanel, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Sverige bör driva på för att etablera ett ramverk inom FN för arbetet mot skatteflykt och penningtvätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också undersöka möjligheterna att införa ett globalt värdepappersregister. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

14 Inför en utflyttningskatt

En grundläggande skatterättslig princip – inte bara i Sverige – är att de vinster som har uppstått när en person är skattskyldig i ett land också beskattas i det landet. En rad länder har regler om särskilda beskattningskonsekvenser för fysiska personer som flyttar ut. I Sverige kommer den principen till uttryck genom den s.k. tioårsregeln i inkomstskattelagen. Det är dock känt att tioårsregeln har betydande brister. Skatteverket gjorde 2007 en studie om försäljning av aktier efter utflyttning. I studien konstaterades att ett stort antal personer utvandrade för att därefter sälja aktier och andelar med i Sverige upparbetade vinster skattefritt eller med förmånligare beskattning, samt att den typen av skattedriven utflyttning tenderade att öka. I studien noterades att den som skaffar sig en överblick av den interna lagstiftningen hos ett antal stater hade en uppsjö av möjligheter

²⁰ <https://correctiv.org/en/top-stories-en/2019/05/07/grand-theft-europe/>.

att undvika att kapitalvinster på aktier och andelar beskattades i Sverige. I rapporten identifierades ett antal olika upplägg. I vissa fall såldes andelarna direkt, i andra fall gick man via utländska holdingbolag som avyttrade andelarna. Studien konstaterade också att ett flertal av Sveriges skatteavtal saknade utflyttningsregler.

Under förra mandatperioden uppdrog regeringen åt Skatteverket att ta fram ett förslag om utflyttningskatt. Uppdraget redovisades i Skatteverkets promemoria Exitbeskattning för fysiska personer (2017). Promemorian var detaljrik och innehöll konkreta lagförslag. På lång sikt beräknades skatten stärka de offentliga finanserna med ca 1 miljard kronor per år. Förslaget mötte dock stark kritik från näringslivets olika lobbyorganisationer, varpå regeringen drog tillbaka förslaget. Det har nu gått över två år sedan regeringen drog tillbaka förslaget, dock utan att återkomma till riksdagen med förslag till alternativ lösning. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på en utflyttningskatt för fysiska personer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

15 Land-för-land-rapportering för privatpersoner

När den svenska förmögenhetsskatten slopades 2007 försvann också förmögenhetsdeklarationen. Därmed är det svårt för svenska myndigheter att ha någon närmare kunskap om svenska tillgångar utomlands. Detta beror bl.a. på att vissa stater, främst de som vi saknar avtal om informationsutbyte med, ”lever på” att gömma pengar åt utlänningar.²¹ I rapporten Skattefelets storlek och utveckling analyserar Skatteverket bl.a. frågan om privatpersoners tillgångar i utlandet.²² Skatteverket uppskattar att svenska privatpersoners tillgångar utomlands 2017 uppgick till 526 miljarder kronor. De antar att 80 procent av tillgångarna inte hade deklarerats. Vidare antas en genomsnittlig avkastning på 5,4 procent och en genomsnittlig kapitalskatt på 20 procent, vilket sammantaget leder till ett skattebortfall på 4,6 miljarder kronor för 2017. För att motverka denna skatteflykt bör Sverige införa en deklaraionsplikt för förmögenheter som innehas utomlands. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

16 Offentlig upphandling

De senaste åren har frågan om skatteflykt och offentlig upphandling debatterats en hel del. Detta är föga förvånande med tanke på att den offentliga sektorn varje år handlar upp varor och tjänster för över 600 miljarder kronor per år. Flera svenska kommuner har önskat ställa krav på att deras leverantörer inte ska få ha någon koppling till företag som är baserade i s.k. skatteparadis. Dessvärre har Konkurrensverket förhindrat Malmö kommun och Kalmar kommun att ställa sådana krav i sin upphandling med hänvisning till EU:s regelverk. Regeringen bör därför driva på inom EU för regeländringar som möjliggör för offentliga aktörer att ställa skatteetiska krav på anbudsgivare vid offentlig upphandling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

²¹ <http://petersundgren.blogspot.com/>.

²² Skatteverket (2020), ”Skattefelets storlek och utveckling”.

17 Ordning och reda på arbetsmarknaden

Under mandatperioden 2014–2018 vidtog den röd-gröna regeringen ett antal viktiga åtgärder för att motverka skattefusk, svartjobb och social dumpning i syfte att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet välkomnar detta men anser att mer behöver göras på detta område. I motionen Ordning och reda på arbetsmarknaden (2020/21:431) uppmärksammar Vänsterpartiet en rad olika missförhållanden på arbetsmarknaden och presenterar en rad förslag mot svartjobb, social dumpning m.m. En del av förslagen berör skatteområdet och kampen mot skatteflykt och skattefusk. Här redogörs kort för dessa förslag.

Ett problem med F-skattsedlar är att dessa missbrukas för att arbetsgivare vill undvika sitt arbetsgivaransvar. Det förekommer att personer med F-skatt bara har en uppdragsgivare, och då inte sällan i form av sin gamla arbetsgivare. Därför lägger Vänsterpartiet i motionen förslag med innebörden att det ska krävas mer än en uppdragsgivare för att godkännas för F-skatt.

Det är viktigt att framhålla F-skattens roll som skydd för den enskilde konsumenten. Den som anlitar en uppdragstagare med F-skatt behöver inte göra något skatteavdrag eller betala arbetsgivaravgifter på ersättningen. Om en oseriös uppdragstagare blir godkänd för F-skatt kan detta utnyttjas i syfte att försvåra upptäckten av svartarbete. I dag gäller ett godkännande av F-skatt tills vidare. Som ett försök att begränsa fusk föreslår därför Vänsterpartiet i ovan nämnda motion att ett tidsbegränsat godkännande av F-skatt ska införas.

Ett annat problem när det gäller utländska företag som verkar i Sverige är reglerna om fast driftställe. Reglerna avgör om ett utländskt företag ska betala inkomstskatt i Sverige eller inte. I dag är reglerna hårt knutna till en bedömning av huruvida ett företag är etablerat på en exakt plats i Sverige eller inte. Företag som inte går att knyta till en exakt plats i Sverige kan därmed undgå skattskyldighet genom att ha sitt kontor utomlands, även om de bedriver omfattande verksamhet i Sverige. Det kan t.ex. röra sig om åkeriföretag, bemanningsföretag eller byggföretag. Detta öppnar för osund konkurrens och social dumpning. I motionen Ordning och reda på arbetsmarknaden (2020/21:431) föreslår därför Vänsterpartiet att det utreds om inkomstskattelagens bestämmelser om fast driftställe är ändamålsenligt utformade för att inkludera utländska företag som i stor omfattning verkar i Sverige.

Tony Haddou (V)

Ulla Andersson (V)

Ali Esbati (V)

Birger Lahti (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Ida Gabrielsson (V)

Ciczie Weidby (V)